

Biogospodarstvo: nova razvojna in poslovna priložnost v agroživilstvu

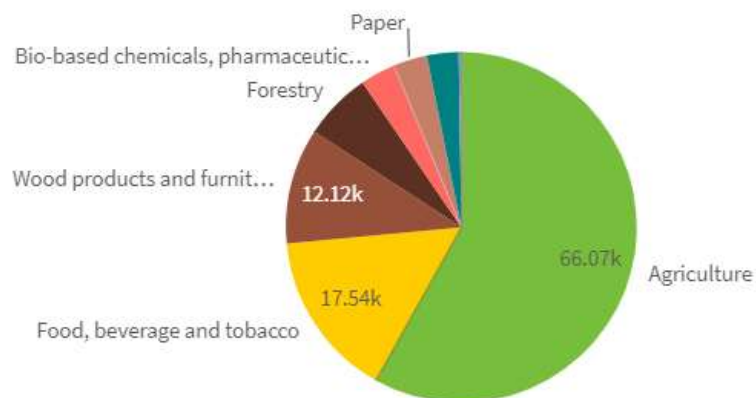
Biogospodarstvo v novem strateškem načrtu SKP po 2021

Tanja Gorišek

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Sektor biogospodarstva v Sloveniji

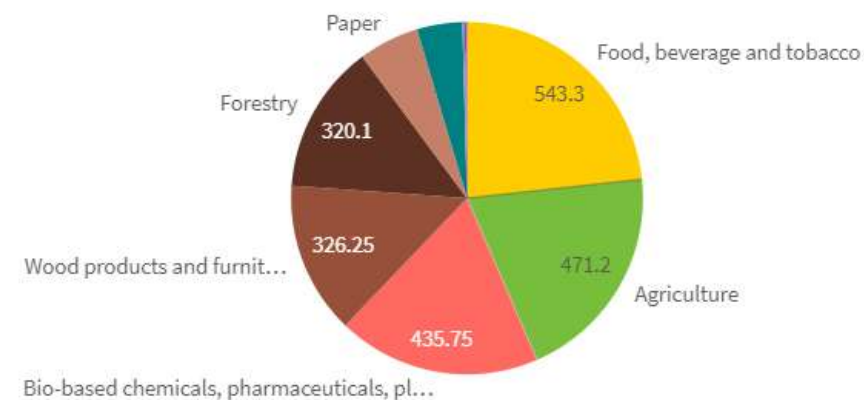
Employment in the bioeconomy by sectors in Slovenia (2017)
(number of people employed)

Vendar pa je največji delež dodane vrednosti ustvarjen v sektorju **prehrane**, kemični/farmaceutski industriji in na področju gozdno-lesnih verig.

Kmetijstvo - prispeva glavno zaposlenih v sektorju biogospodarstva...

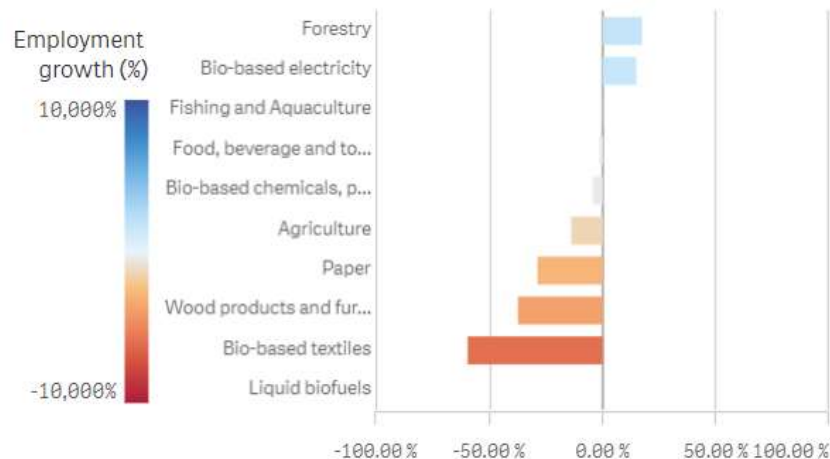
Value added in the bioeconomy by sectors in Slovenia (2017)
(million €)

Vir podatkov: EK, JRC. Dostopno na: <https://datam.jrc.ec.europa.eu/datam/mashup/BIOECONOMICS/index.html>

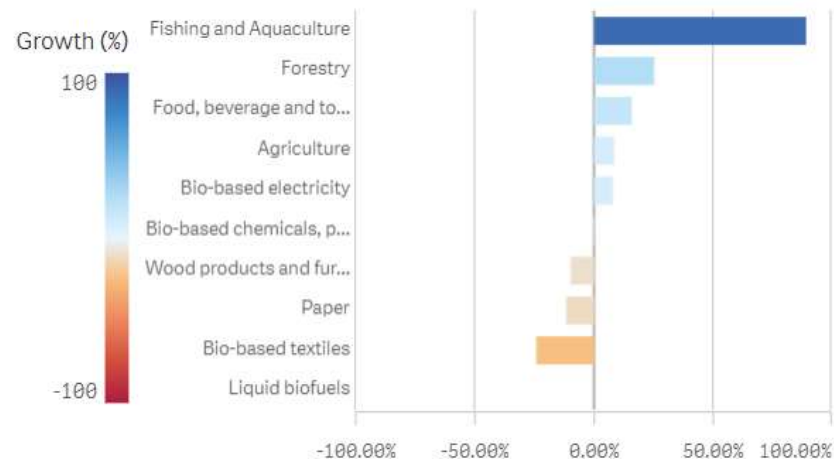
Trendi v sektorju biogospodarstva

Employment growth between 2008 and 2017 in Slovenia

Stopnje rasti zaposlenosti precej **skromne ali celo negativne...**

Value added growth between 2008 and 2017 in Slovenia

Rast dodane vrednosti najvišja v sektorju **ribištva, akvakulture, gozdarstva in prehrane...**

Vir podatkov: EK, JRC. Dostopno na: <https://datam.jrc.ec.europa.eu/datam/mashup/BIOECONOMICS/index.html>

In kakšni so potenciali?

- ❖ **Lesna biomasa:** Slovenija je dežela gozdov, gozdovi pokrivajo 58,2 % površine. V smislu gozdnatosti smo tretji v EU, za Švedsko in Finsko.
- ❖ **Neizkoriščeni potenciali lesne biomase** so najvišji pri *lesu slabše kakovosti* (možnosti biorafinacije), pa tudi *pa tudi pri stranskih proizvodih in ostankih iz lesnopredelovalne industrije* (odpadna biomasa, les, lignocelulozna vlakna).
- ❖ **Potenciale biomase kmetijskega izvora** je prav tako še potrebno raziskati in bolje izkoriščati v smislu **kaskadne rabe** - bioaktivne komponente, vlakninski materiali, volna, proizvodi višje dodane vrednosti (npr. sirotka), manjše bioplinarne (*a pozor: osnovna funkcija kmetijstva je proizvodnja hrane, naravne razmere determinirajo prevladujoči tip kmet. proizvodnje, ki je živinoreja*).
- ❖ **Raznolike možnosti izboljšanja rabe odpadkov in stranskih tokov v živilskopredelovalni industriji**, najbolj izrazite so v mlekarstvu (npr. sirotka, pridobivanje raznih frakcij, kemikalij...) in pivovarski industriji (pivske tropine, pivovarski kvas): izolacije biološko aktivnih komponent, proizvodnja mikrobnih encimov, izolacije vlaknin za izdelavo papirja / embalaže, otrobi, tropine itd.
- ❖ **Potenciali za zmanjšanje obsega odpadne / zavržene hrane.**

Vir: prof. Luka Juvančič et al. => potekajoči ciljni raziskovalni projekt z naslovom: Premostitev vrzeli v biogospodarstvu: od gozdne in kmetijske biomase do inovativnih tehnoloških rešitev

... ter potencialni izzivi?

- ❖ **Majhna, razdrobljena zasebna gozdna** posest (v povprečju le 2,9 ha) => strukturne omejitve. Le 11 % zasebnih lastnikov v Sloveniji ima v lasti gozd, večji od 5 hektarjev.
- ❖ **Nizka dodana vrednost** gozdnih lesnih sortimentov.
- ❖ Med ostanki v predelavi lesa in odsluženem lesu so ključni izzivi **v nadomestitvi odlaganja in prostega sežiganja s predelavo**.
- ❖ **Majhna, razdrobljena kmetijska struktura** (v povprečju 7 ha KZU, prevladuje travinje, v veliki večini KZU locirana na območjih z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost - prevladuje živinoreja), **šibke horizontalne in vertikalne povezave**.
- ❖ Raba stranskih proizvodov živinorejske proizvodnje v prvi vrsti povezana z uporabo **v energetiki** (točkovne obremenitve z digestatom, predimenzionirane bioplinske naprave, izziv oblikovanja mreže mikro bioplinarn).
- ❖ Več kot polovica odpadkov v proizvodnji živil se nanaša na predelavo mesa in mleka, **prevladuje energetska raba (bioplinarne)**.
- ❖ Pri stranskih tokovih živilskopredelovalne industrije **vprašanje količin in logistične zahtevnosti** (nepopolni podatki o tokovih biomase in količinah).

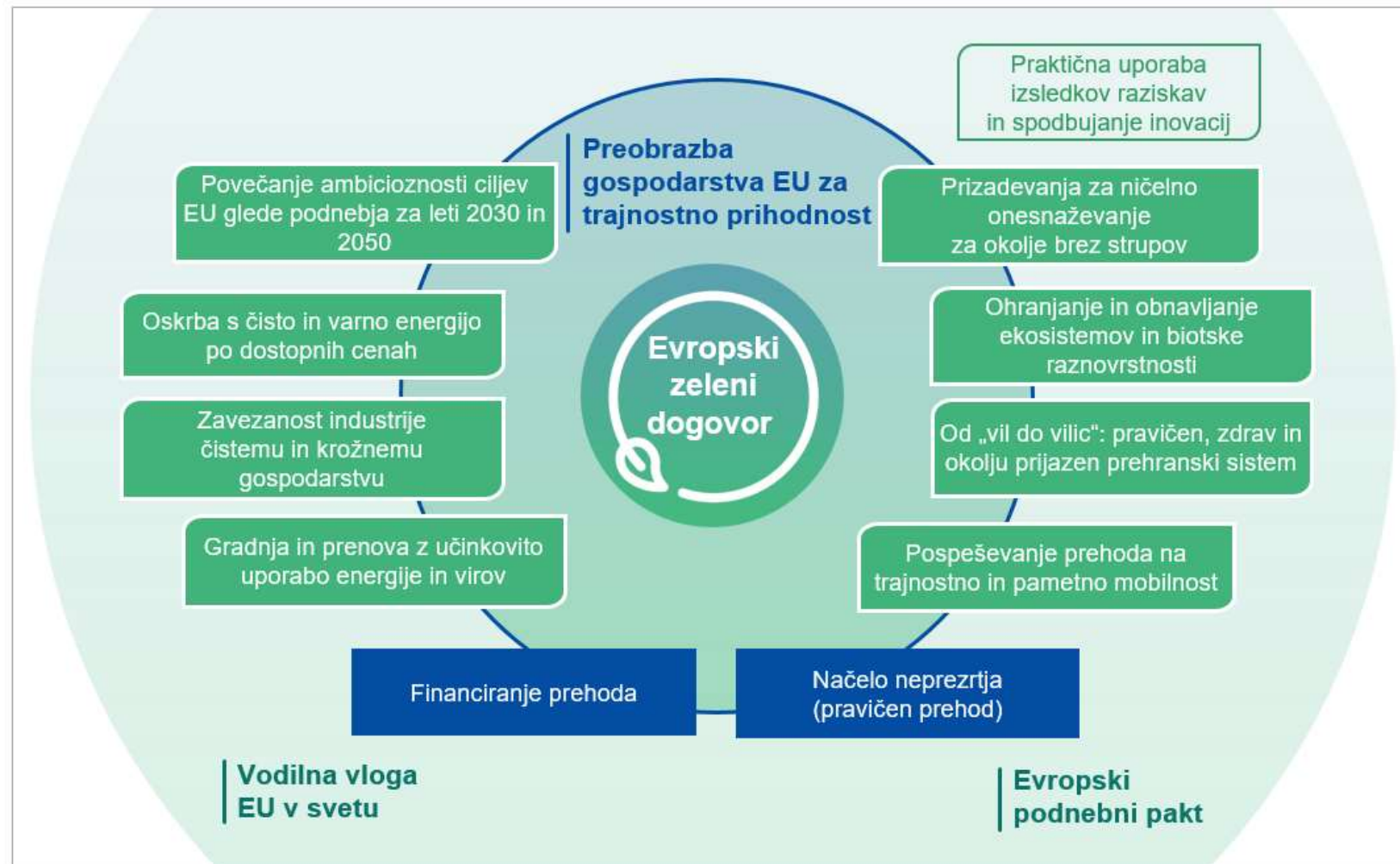
Vir: prof. Luka Juvančič et al. => potekajoči ciljni raziskovalni projekt z naslovom: Premostitev vrzeli v biogospodarstvu: od gozdne in kmetijske biomase do inovativnih tehnoloških rešitev

Skupna kmetijska politika - SKP po 2023 in biogospodarstvo

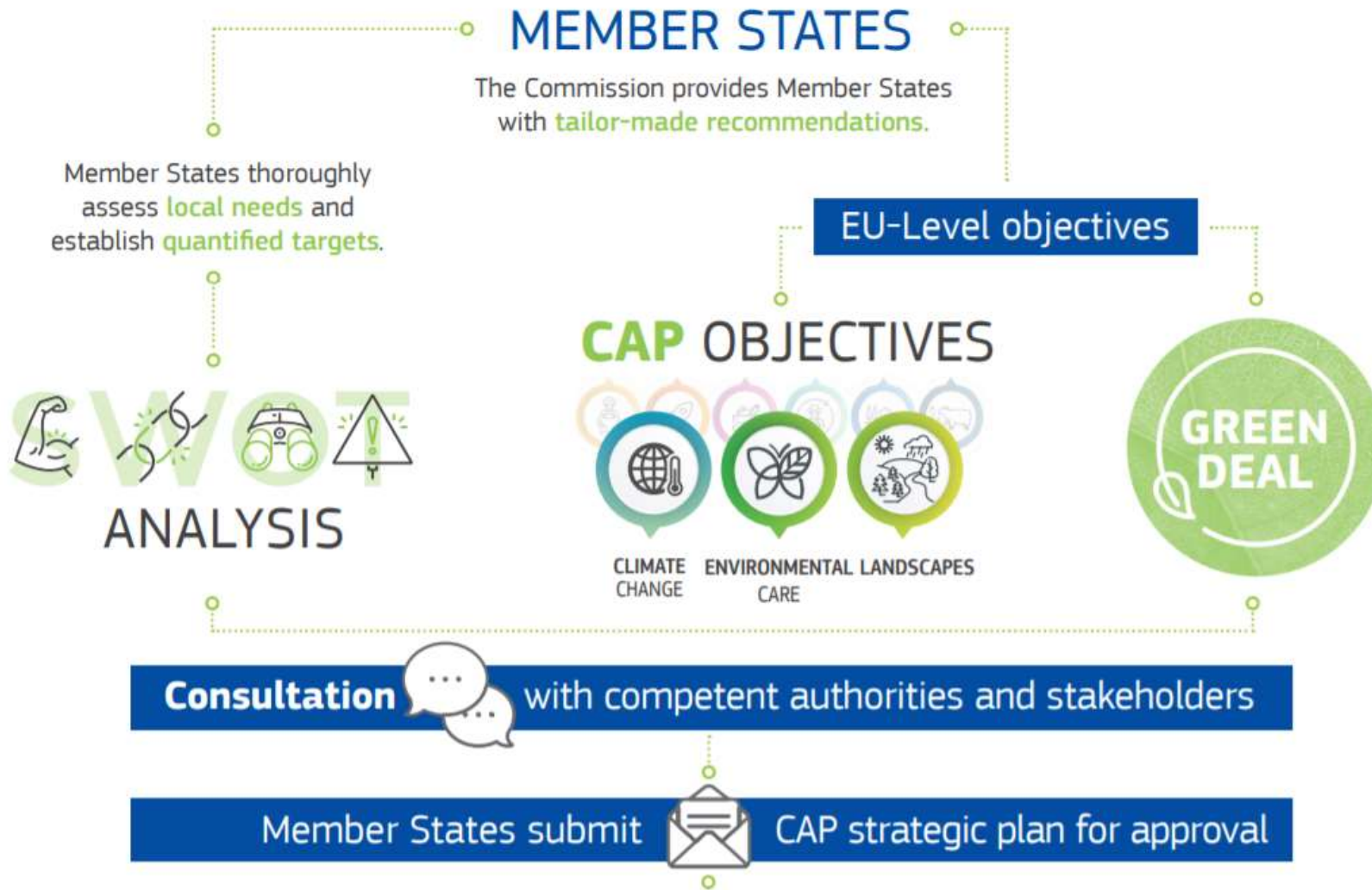
- Biogospodarstvo posebej izpostavljeno, umeščeno v specifični cilj 8 (dinamična podeželska območja), vendar se posamezne vsebine lahko zasledujejo tudi preko drugih ciljev, zlasti okoljskih (cilji 4, 5).
- Horizontalne presečne teme SKP: znanje & inovacije ter digitalizacija.

Cilji SKP in širši evropski kontekst

Vir infografike: Evropska komisija

Cilji SKP in Evropski zeleni dogovor

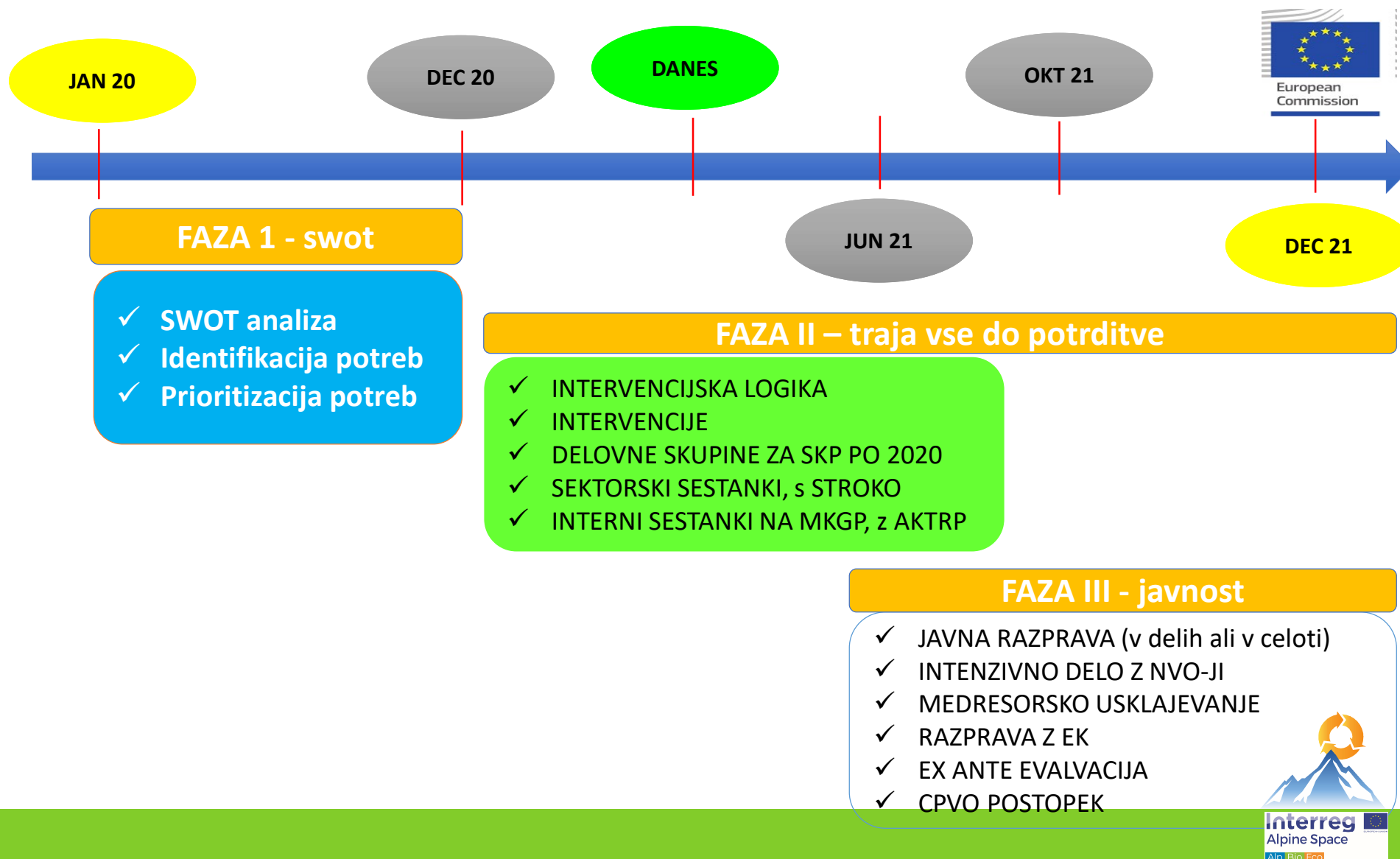
https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/key_policies/documents/future-cap-and-green-deal_en.pdf

Cilji SKP se uresničujejo preko Strateškega načrta ...

- Je **skupni programski dokument** Evropske komisije in države članice.
- **Krovni programski dokument** za izvajanje **Skupne kmetijske politike v državah članicah od leta 2023** dalje (op. izvajanje programskega obdobja 2014-2020 je na področju SKP podaljšano za 2 dodatni leti.)
- „Naslednik Programa razvoja podeželja RS 2014-2020“.
- Prvič v „zgodovini“ vključuje **celotno SKP** - torej tako I. steber SKP (neposredna plačila, sektorske intervencije...) kot tudi II. steber SKP (politika razvoja podeželja).
- **Kot celota** je podvržen **celoviti presoji vplivov na okolje**.
- Njegovo vsebino močno uokvirja močna „reorientacija“ SKP v smeri potrošnika, okolja & podnebja: **9 specifičnih ciljev + AKIS kot horizontalna vsebina** (znanje, inovacije, digitalizacija).
- Strateški načrt vsebuje **širok spekter ciljno usmerjenih „intervencij“** (utemeljenih iz SWOT analize), s katerimi naj bi se „targetiralo“ **potrebe držav članic**, doseglo **oprijemljive rezultate v zvezi s cilji na ravni EU**, hkrati pa mora SN kot celota prispevati k ambiciji **Evropskega zelenega dogovora** in izpeljanih strategij („od vil do vilic“, biodiverziteteta do 2030)...
- V novi perspektivi EKSRP sklad ni več del skupnega okvira za EU strukturne sklade (uporabljajo pa se določene določbe za CLLD, FI).

Proces priprave Strateškega načrta za SKP po 2023

„Rdeča nit“ Strateškega načrta 2023-2027

1. ZELENA TRANZICIJA

2. PODNEBNE SPREMEMBE

3. OHRANJANJE KMETIJSTVA

4. KONKURENČNOST

5. VERIGE VREDNOSTI

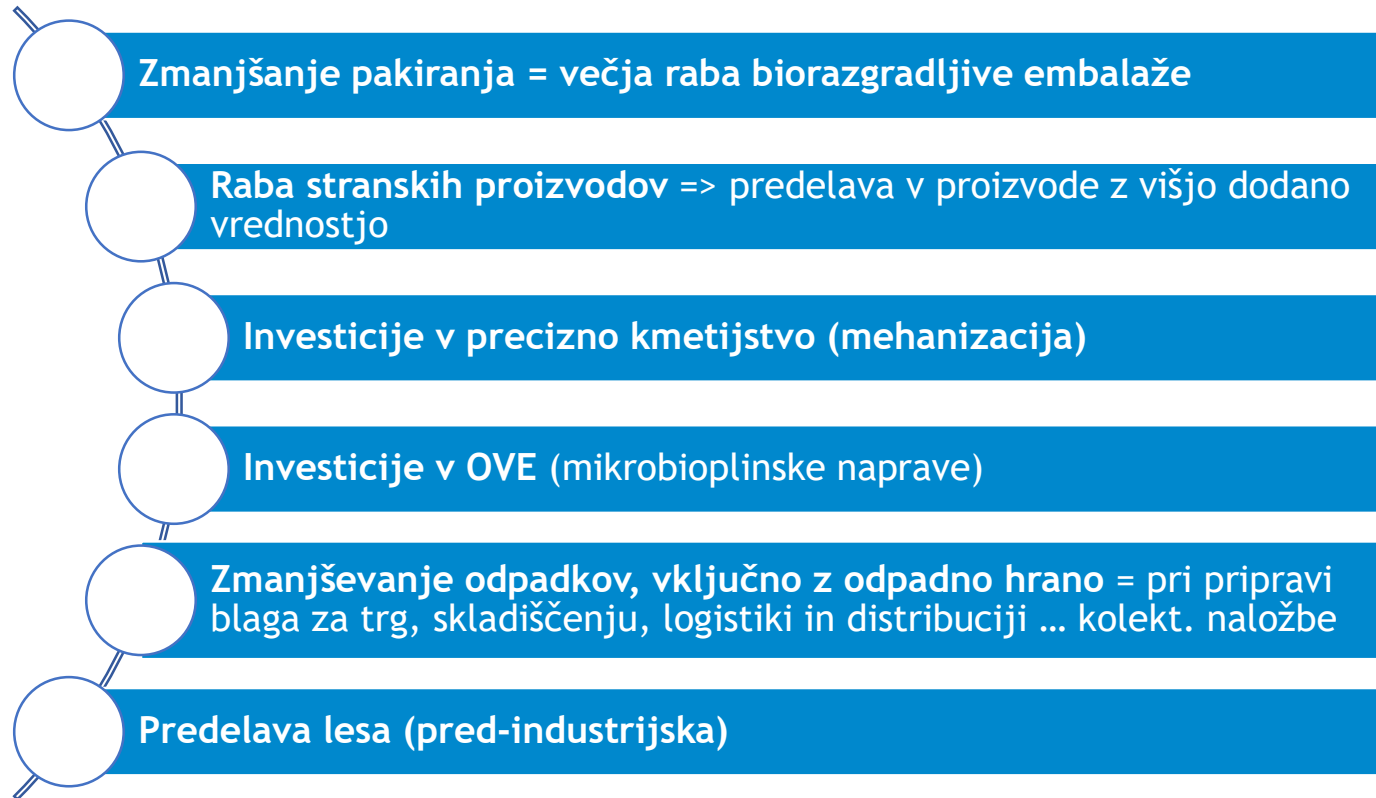
6. AKIS & DIGIT.

Biogospodarstvo - investicijski tipi intervencij (SC2, SC4, SC8)

MOŽNI PRIMERI

Investicije v
izboljšanje objektov,
opremo, uvajanje
IKT (na kmetijah, v
podjetjih,
zadrugah...)

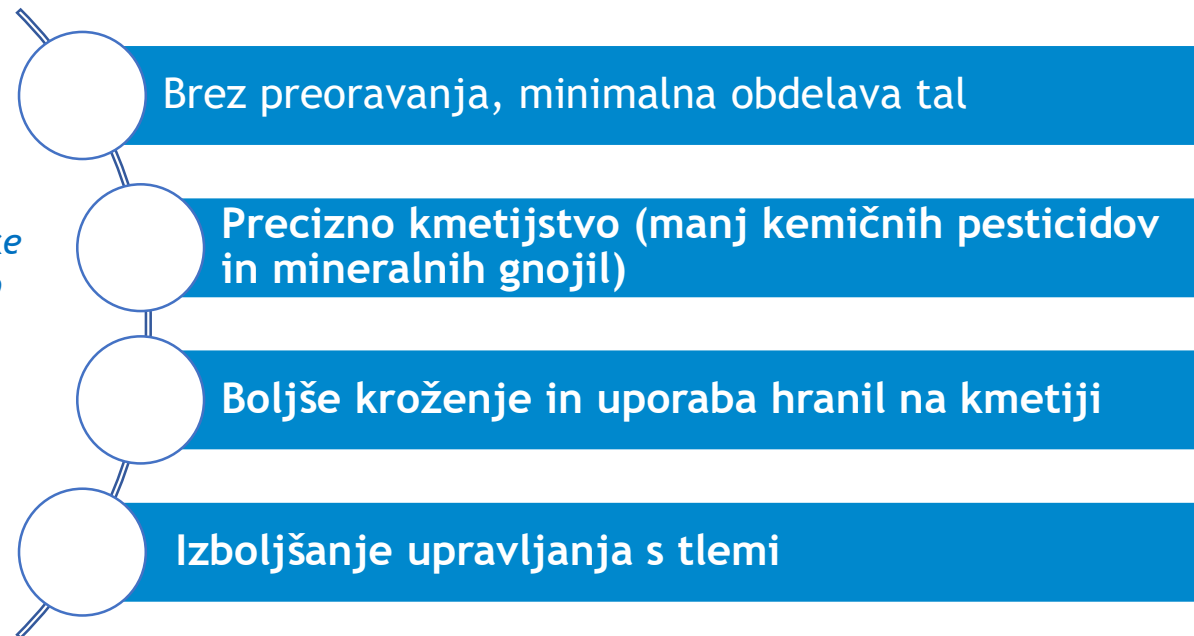

Investicije v opredmetena in neopredmetena sredstva
Investicije, povezane z blaženjem podnebnih sprememb
Investicije v valorizacijo bioresursov na podeželju

Biogospodarstvo - površinski tipi intervencij (SC4, SC5)

MOŽNI PRIMERI

Trajnostne kmetijske prakse, ki pomenijo nadstandard

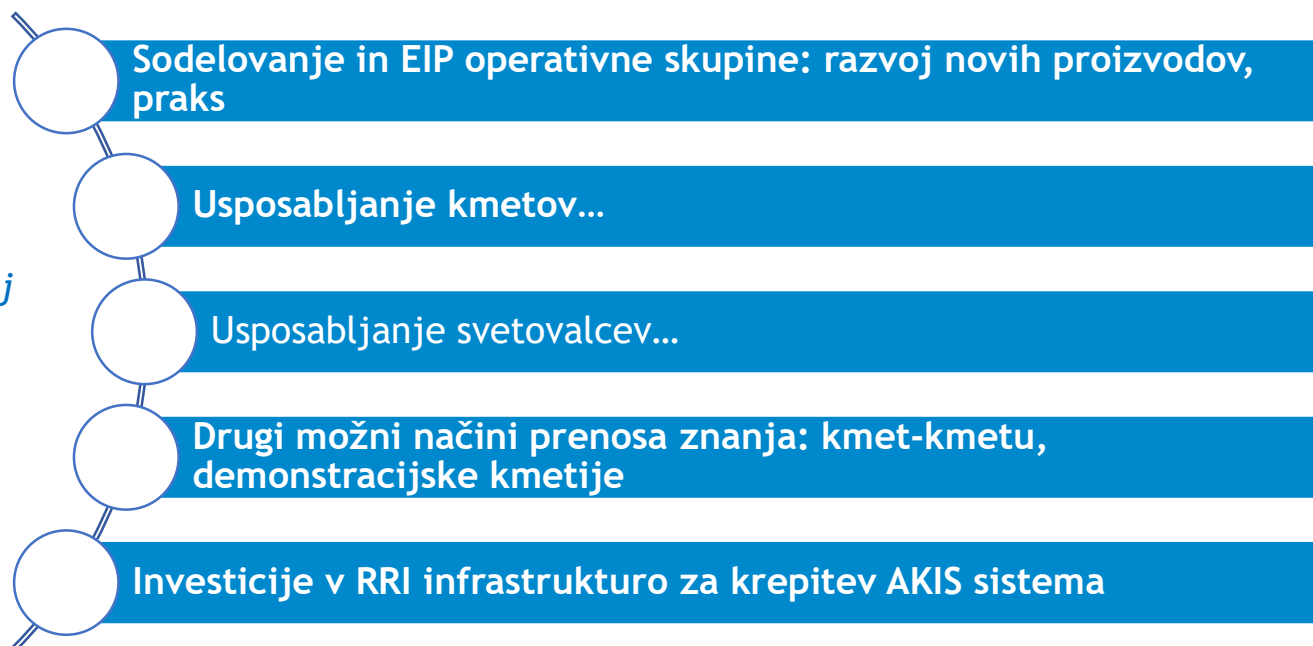

**Shema za podnebje in okolje (v okviru I. stebra SKP)
Ekološko kmetijstvo, Kmetijsko-okoljska-podnebna plačila, Ohranitveno kmetijstvo...**

Biogospodarstvo - intervencije, povezane z znanjem & inovacijami

MOŽNI PRIMERI

*AKIS - sistem
znanja in inovacij
v kmetijstvu*

Intervencije, povezane s prenosom znanja in inovacijami

Investicije v opredmetena in neopredmetena sredstva za razvoj & prenos znanja

Nekateri javni razpisi že iz sedanje perspektive, ki bodo podprli prehod v krožno in biogospodarstvo...

- **M04.1 Naložbe na kmetijskih gospodarstvih.** Predmet podpore bodo naslednje naložbe:
 - ✓ povečanje učinkovite rabe energije ter spodbujanje ponudbe in uporabe obnovljivih virov energije za lastne potrebe kmetijskega gospodarstva
 - ✓ naložbe v mikrobioplinske naprave na kmetijskih gospodarstvih (do 50 kW),
 - ✓ naložbe v novogradnjo kompostarn in nakup pripadajoče opreme in
 - ✓ naložbe v nakup opreme za ponovno uporabo vode in stranskih proizvodov na kmetijskem gospodarstvu.
- **M04.2 Podpora za naložbe v predelavo, trženje oziroma razvoj kmetijskih proizvodov.** Predmet podpore bodo naslednje naložbe:
 - ✓ ureditev objektov oziroma nakup opreme za oskrbo z vodo ter posodobitev sistemov za varčno uporabo vode, shranjevanje vode, ponovno uporabo vode, ureditev greznic in čistilnih naprav, ureditev lovilcev maščob oziroma naprav za obdelavo odpadnih voda,
 - ✓ ureditev objektov oziroma nakup opreme za proizvodnjo električne in toplotne energije za potrebe predelave ali trženja kmetijskih proizvodov za lastno porabo in proizvodnjo bioplina do 50 kW,
 - ✓ nakup opreme za posodobitev energetsko učinkovitih ogrevalnih sistemov, nakup energetsko varčnejše opreme ter rekonstrukcijo objektov, ki prispeva k zmanjšanju toplotnih izgub z uporabo materialov z večjo toplotno izolativnostjo in
 - ✓ nakup opreme in naprav za ponovno uporabo stranskih proizvodov, ostankov in drugih neživilskih surovin.

Oba JR v II. polovici 2021

Nekateri ključni izzivi pri vključevanju biogospodarstva v Strateški načrt

- 1) **Okvir politike: pozicioniranje biogospodarstva v specifičnem cilju 8 in različno široko razumevanje koncepta biogospodarstva** (možne številne navezave na: površinske ukrepe, investicijske ukrepe, koncept Pametnih vasi, ...)
- 2) **Vprašanje taksonomije v povezavi z biogospodarstvom** (Taxonomy Regulation (EU) 2020/852: kako podpreti tiste aktivnosti, ki ne bodo imele negativnih posledic za okolje)
- 3) **Državne pomoči:** biogospodarstvo hitro prehaja okvire kmetijstva...
- 4) **Sinergije z ostalimi EU skladi**
- 5) **Katere so tiste res ključne investicije in neinvesticijske podpore?** (omejena sredstva, največji učinki, možnost uporabe finančnih instrumentov?)

**Najlepša hvala
za vašo pozornost!**

tanja.gorisek@gov.si

Biogospodarstvo: nova razvojna in poslovna priložnost v agroživilstvu

